

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๗ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๒๗/๒๕๖๔

เรื่อง สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน กรณีกล่าวอ้างว่าได้รับค่าทดแทนในอัตราที่ไม่เป็นธรรม จากการถูกเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

แขวงทางหลวงชนบทนครพนม

ที่ ๑

กรมทางหลวงชนบท

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๘/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินมีโฉนด จำนวน ๓ แปลง แปลงที่ ๑ หมายเลขแปลงที่ดิน [REDACTED] เนื้อที่ตามโฉนด ๙ ไร่ ๓ งาน ๘๖.๓๐ ตารางวา แปลงที่ ๒ หมายเลขแปลงที่ดิน [REDACTED] เนื้อที่ตามโฉนด ๒ งาน ๘๐.๗๐ ตารางวา และแปลงที่ ๓ หมายเลขแปลงที่ดิน [REDACTED] เนื้อที่ตามโฉนด ๘ ไร่ ๓ งาน ๘๕ ตารางวา โดยที่ดินทั้งสามแปลงตั้งอยู่ [REDACTED] อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม และเป็นที่ดินที่ถูกเวนคืนลำดับที่ [REDACTED] ตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลนาทราย ตำบลนาราชควาย ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม และตำบลรามราช ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยกระทรวงคมนาคมเป็นผู้ตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวและมีวัตถุประสงค์การเวนคืนเพื่อก่อสร้างถนนสายเชื่อมศูนย์ซ่อมอากาศยาน - ศูนย์กลางการค้าส่งชายแดนบริเวณสะพานมิตรภาพ แห่งที่ ๓ - ถนนเชื่อมทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๑๒ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ซึ่งอธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นเจ้าหน้าที่ผู้เวนคืน ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กำหนดราคาซื้อขายและเงินค่าทดแทนสำหรับที่ดินที่จะเวนคืนรายของผู้ร้องในอัตราค่าทดแทนการเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างรวมทั้งสิ้น ๕๕๙,๒๘๑ บาท และได้นัดให้ผู้ร้องไปตกลงทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ในขณะที่ราคาซื้อขายที่ดินของผู้ร้องตามราคาท้องตลาดมีราคาซื้อขายประมาณไร่ละ ๒,๒๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ร้องเห็นว่า การกำหนดราคาซื้อขายและเงินค่าทดแทนสำหรับที่ดินตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไม่เป็นธรรมและไม่เป็นไปตามราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด จึงขอให้ตรวจสอบ

/๒. การพิจารณา...

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติกรรมตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๑) สำเนาสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ระหว่างผู้ร้องและบุคคลภายนอก

๒) สำเนาสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะเวนคืนในท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พ.ศ. ๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๓ ระหว่างกรมการขนส่งทางบกและ ██████████

๓) สำเนาหนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ คค ๐๗๐๓.๑๙/๓๒๙ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้งให้มารับเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน ถึงผู้ร้อง

๔) หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ คค ๐๗๐๖/๓๑๓๘ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๕) บันทึกข้อเท็จจริงทางโทรศัพท์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๔ และวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔ พร้อมเอกสารของผู้ร้องประกอบด้วย

๕.๑) สำเนาหนังสืออุทธรณ์การกำหนดราคาค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๕.๒) สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ที่ คค ๐๒๐๙/พิเศษ ๑๐๘ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง การอุทธรณ์ค่าทดแทน ถึงผู้ร้อง

/๕.๓) สำเนาหนังสือ...

* ผู้ร้อง ตามคำร้องที่ ๕๕/๒๕๖๓ ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าได้รับค่าทดแทนในอัตราที่ไม่เป็นธรรมจากการถูกเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของกรมการขนส่งทางบก (รายงานผลการพิจารณาที่ ๖๕ - ๖๖/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔)

๕.๓) สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ที่ คค ๐๒๐๙/อ ๑๑๖๘ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทน ถึงผู้ร้อง

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า กระทรวงคมนาคมได้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลนาทราย ตำบลนาราชควาย ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม และตำบลรามราช ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๒ โดยให้อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นเจ้าหน้าที่เวนคืนตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เพื่อก่อสร้างถนนสายเชื่อมศูนย์ซ่อมอากาศยาน - ศูนย์กลางการค้าส่งชายแดนบริเวณสะพานมิตรภาพแห่งที่ ๓ - ถนนเชื่อมทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๑๒ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

หลังจากประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลนาทราย ตำบลนาราชควาย ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม และตำบลรามราช ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งอธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นเจ้าหน้าที่ผู้เวนคืน อธิบดีกรมทางหลวงชนบทได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์เบื้องต้นตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์ในรายชื่อของผู้ร้อง โดยกำหนดเงินค่าทดแทนสำหรับที่ดิน เงินค่าทดแทนอาคาร สิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในที่ดินที่ต้องเวนคืน และเงินค่าทดแทนต้นไม้ยืนต้น รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๕๕๙,๒๘๑.๐๐ บาท และหากผู้ร้องตกลงซื้อขายตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้ร้องจะได้รับเงินค่าทดแทนเพิ่มอีกร้อยละสองของราคาอสังหาริมทรัพย์เบื้องต้น เป็นเงินจำนวน ๑๐,๙๘๖.๐๐ บาท รวมเงินค่าทดแทนที่ผู้ร้องจะได้รับเป็นเงินทั้งสิ้น ๕๗๐,๒๖๗.๐๐ บาท ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แต่งตั้งสำนักงานทางหลวงชนบทที่ ๑๖ เข้าทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์กับผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔ ซึ่งผู้ร้องได้ตกลงยินยอมรับเงินค่าทดแทนรวมจำนวนทั้งสิ้น ๔๔๑,๖๗๐.๐๐ บาท ตามหนังสือสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนในท้องที่ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลนาทราย ตำบลนาราชควาย ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม และตำบลรามราช ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พ.ศ. ๒๕๖๒

ผู้ร้องถูกเวนคืนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง จำนวน ๒ แปลง ตั้งอยู่ในพื้นที่ [REDACTED] อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย ๑) ที่ดินแปลงที่ ๑ โฉนดที่ดิน เลขที่ [REDACTED] เนื้อที่ดินที่ถูกเวนคืน ๑ งาน ๑๕.๕๔ ตารางวา ราคาตารางวาละ ๗๕๐ บาท และที่ดินแปลงที่ ๒ โฉนดที่ดิน เลขที่ [REDACTED] เนื้อที่ดินที่ถูกเวนคืน ๑ งาน ๑๕.๕๔ ตารางวา ราคาตารางวาละ ๗๕๐ บาท

/รวมเป็นเงิน...

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓๓๙,๒๘๕.๐๐ บาท ๒) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง หรืออสังหาริมทรัพย์อื่นที่อยู่ในที่ดินที่ต้องเวนคืน จำนวน ๑ รายการ คือ อาคารเลขที่ [REDACTED] อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม มีลักษณะรั้วลวดหนามเสาไม้ พื้นที่ดินถม รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๕๒,๕๑๘.๐๐ บาท

ต่อมา ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ แจ้งให้ผู้ร้องไปรับเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน จำนวนทั้งสิ้น ๓๕๖,๘๔๘.๗๕ บาท ณ ที่ทำการของผู้ถูกร้องที่ ๑ ภายในวันที่ ๑ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ หากพ้นกำหนดดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๒ จะดำเนินการวางทรัพย์ โดยนำเงินไปฝากไว้กับธนาคารออมสินหรือสำนักงานวางทรัพย์เพื่อเป็นการชำระหนี้ตามกฎหมายต่อไป และได้แจ้งให้ผู้ร้องทราบด้วยว่า หากไม่พอใจราคาค่าทดแทนที่กำหนด ผู้ร้องมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับเงินจากเจ้าหน้าที่หรือรับเงินที่วางไว้ และกรณีที่มีสิทธิอุทธรณ์แล้ว แต่ไม่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ภายใน ๒๑๐ วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีฯ รับอุทธรณ์ ผู้ร้องมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองอุตรธานีได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พ้นกำหนดดังกล่าวหรือมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีฯ ตามความในมาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้ร้องได้เข้าไปรับเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยได้รับเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนแล้วบางส่วน จำนวน ๓๕๖,๘๔๘.๗๕ บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของราคาค่าทดแทนทั้งหมด (จากราคาค่าทดแทนทั้งหมด จำนวน ๔๔๑,๖๗๐.๐๐ บาท) ส่วนเงินค่าทดแทนอีกร้อยละ ๒๕ จะได้รับหลังจากที่กรมที่ดินมารังวัดที่ดินเสร็จสิ้นแล้ว ต่อมา ผู้ร้องได้ยื่นอุทธรณ์เรื่องการกำหนดราคาค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ และกระทรวงคมนาคมได้มีหนังสือ ที่ คค ๐๒๐๙/อ ๑๑๖๘ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔ แจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทนให้ผู้ร้องทราบแล้ว

กรณีมีปัญหาต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีกำหนดเงินค่าทดแทนการเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้กับผู้ร้องในอัตราที่ไม่เป็นธรรม หรือไม่ อย่างไร

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม^๒ ได้บัญญัติให้การรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดกโดยการ

/เวนคืน...

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น

เวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า การเวนคืนที่ดินของผู้ร้องเป็นการดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกและความรวดเร็วแก่การจราจรและการขนส่งอันเป็นกิจการสาธารณูปโภค ซึ่งแม้การเวนคืนดังกล่าวจะเป็นการจำกัดและกระทบต่อสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดก แต่บทบัญญัติตามมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีข้อยกเว้นให้กระทำได้ ซึ่งอธิบดีกรมทางหลวงชนบทได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์เบื้องต้นและเงินค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ และคณะกรรมการดังกล่าวได้กำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์และเงินค่าทดแทนตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวแล้ว หากผู้ร้องไม่พอใจเงินค่าทดแทนตามที่คณะกรรมการกำหนด ก็สามารถดำเนินการตามกฎหมายบัญญัติเพื่อให้สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ขอเงินค่าทดแทนเพิ่มต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้ตามกฎหมาย และหากได้รับผลการพิจารณาอุทธรณ์แล้วยังไม่พอใจก็สามารถฟ้องเป็นคดีต่อศาลปกครองได้ ตามมาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกรณีตามคำร้องนี้ ผู้ร้องได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และอยู่ระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์ของกระทรวงคมนาคม ประเด็นตามคำร้องจึงเป็นประเด็นเดียวกันกับเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจโดยตรงตามกฎหมายแล้ว ในชั้นนี้ จึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีกำหนดเงินค่าทดแทนการเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง เห็นควรยุติเรื่องตามนัยมาตรา ๓๙ (๗) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า แม้การเวนคืนที่ดินดังกล่าวจะดำเนินการเพื่อก่อสร้างถนนสายเชื่อมศูนย์ซ่อมอากาศยาน - ศูนย์กลางการค้าส่งชายแดนบริเวณสะพานมิตรภาพแห่งที่ ๓ - ถนนเชื่อมทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๑๒ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวก...
/ความสะดวก...

เพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น

ความสะดวกและความรวดเร็วแก่การจราจรและการขนส่งอันเป็นกิจการสาธารณูปโภค แต่การดำเนินการของผู้ถูกร้องย่อมผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สิน มาตรฐานการครองชีพ^๓ และการประกอบอาชีพของผู้ร้องที่อาจเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อีกทั้งผู้ร้องกล่าวอ้างว่าได้เคยสละทรัพย์สินของตนบริจาคที่ดินบางส่วนเพื่อการเวนคืนทำถนนไปแล้ว และผลจากการกำหนดราคาค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ผู้ถูกร้องเสนอให้แก่ผู้ร้องนั้นก็อาจไม่เป็นไปตามราคาท้องตลาดจากกรณีข้างต้น ผู้ถูกร้องควรต้องมีกลไกการชดใช้เยียวยาและค่าทดแทนที่เป็นธรรมแก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหายอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรี โดยคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับต้องไม่น้อยกว่าเดิมก่อนที่จะถูกเวนคืน ซึ่งกรณีตามคำร้องนี้ ยังมีประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการพิจารณาเพื่อประกอบการชดใช้เยียวยา ค่าทดแทนที่เป็นธรรมตั้งแต่ในชั้นการประเมินราคาที่ดิน กล่าวคือ ๑) เมื่อพิจารณาราคาประเมินตามที่ดินของผู้ร้องได้เคยตกลงซื้อขายกับบุคคลภายนอกซึ่งมีราคาประเมินสูงกว่าที่ผู้ถูกร้องประเมินที่ดินของผู้ร้องเพียงราคาตารางวาละ ๗๕๐ บาท และ ๒) กรณีราคาที่ดินที่ถูกเวนคืนของแต่ละหน่วยงานของรัฐที่มีราคาไม่เท่ากัน แม้ว่าจะเป็นที่ดินแปลงข้างเคียงที่อยู่ติดกันหรืออยู่ตรงข้ามกัน หากมีวัตถุประสงค์การเวนคืนเพื่อใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันจะทำให้ความสามารถในการจ่ายค่าทดแทนที่ต่างกันด้วย ยกตัวอย่างกรณีกรมขนส่งทางบกสามารถนำพื้นที่ไปใช้แสวงหาผลประโยชน์โดยเก็บค่าใช้บริการเส้นทางได้ ทำให้สามารถจ่ายค่าทดแทนในราคาที่สูงกว่าค่าทดแทนของผู้ถูกร้องที่ ๒

แม้ในส่วนของ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้มีข้อจำกัดที่ให้รัฐสามารถกระทำได้เพื่อเป็นการสาธารณูปโภคและประโยชน์สาธารณะก็ตาม แต่ก็จะต้องมีกลไกการชดใช้เยียวยา และค่าทดแทนที่เป็นธรรมแก่ราษฎรที่ได้รับความเสียหายซึ่งรวมถึงทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงเห็นควรให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรมทางหลวงชนบท(ผู้ถูกร้องที่ ๒) และกระทรวงคมนาคมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

๔.๑ พิจารณาถึงการชดใช้เยียวยาตามมาตรฐานที่เพียงพอต่อการครองชีพ รวมทั้งวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพของผู้ร้องที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับนั้นต้องไม่น้อยกว่าเดิมก่อนที่จะถูกเวนคืน เนื่องด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องมีการชดใช้เงินค่าทดแทนที่เป็นธรรม

/และเยียวยา...

๓ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Convention on Economics, Social and Culture Rights : ICESCR) ข้อ ๑๑ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐภาคีที่ต้องรับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐภาคีจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง

และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้กับประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นผู้เสียผลประโยชน์ของตนหรือสิทธิบางอย่างเป็นพิเศษ เช่น สิทธิทำกิน หรือสิทธิในที่อยู่อาศัย เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

๔.๒ พัฒนาระบบข้อมูลด้านค่าทดแทนที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนในแต่ละพื้นที่ร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในชั้นการประเมินราคาที่ดิน เพื่อให้เกิดมาตรฐานกลางหรือแนวทางที่เป็นธรรมต่อผู้ถูกเวนคืน

๔.๓ จัดให้มีการให้ข้อมูลและอธิบายขั้นตอนการใช้สิทธิต่าง ๆ โดยละเอียดในชั้นของการเวนคืนโดยกระทรวงคมนาคมและผู้ถูกร้องทั้งสอง อาทิ กระบวนการอุทธรณ์ค่าทดแทนตามขั้นตอนของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ถูกเวนคืนสามารถหีบยกราคาประเมินที่ดินและอสังหาริมทรัพย์โดยวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะทรัพย์สิน เช่น วิธีการต้นทุน (Cost Approach) เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายค่าทดแทนที่เป็นธรรมต่อไป

๕. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๓/๒๕๖๔ (๘) เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง และให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามข้อ ๔.๑ - ๔.๓ ของรายงานนี้ ต่อกรมทางหลวงชนบทและกระทรวงคมนาคม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

